

**TOSHKENT DAVLAT
IQTISODIYOT UNIVERSITETI**

IV GLOBAL VA MILLIY IQTISODIYOT TRENDLARI: “O‘ZBEKISTON – 2030” STRATEGIYASI FORUMI

(MAXSUS SON)

TOSHKENT–2025

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

ISBN: 978-9910-8110-8-1

UO'K: 004.89(575.1)(062)

KBK: 32.813(5O')ya1

T 97

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayeich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

INNOVATSION SIYOSATNI AMALGA OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI – OLIY TA'LIM TRANSFORMATSIYASI, RAQAMLI MODERNIZATSIYA VA BARQAROR RIVOJLANISH OMILLARI.....	13
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich	
O'ZBEKISTON YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHI: ZARURAT, MAQSADI VA AYRIM MUAMMOLARI, YECHIMLAR	16
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna	
FAN, TA'LIM VA ISHLAB CHIQRISHDAGI SO'NGGI TENDENSIYALAR VA INNOVATSIYALAR	25
To'ychiyev Olimjon Alijonovich	
QURILISH TASHKILOTLARIDA KREDITGA LAYOQATLILIKNI BAHOLASHNI RAQAMLASHTIRISH	30
Mavlanov Normo'min Normamatovich	
BUDJET TASHKILOTLARIDA DAVLAT XARIDLARINI SAMARALI TASHKIL ETISHDA ELEKTRON SAVDOLARNING AHAMIYATI.....	37
Turabov Sarvar Abdumalikovich	
O'ZBEKISTONNI MINTAQAVIY TA'LIM VA ILM-FAN HABIGA AYLANTIRISHNING ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI	41
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li	
HUDUDIY RIVOJLANISH STRATEGIYALARIGA INNOVATSION KOMPONENTLARNI INTEGRATSIYA QILISH USULLARI	46
Muminov Fazliddin Xusniddin o'g'li	
OROL DENGIZI MEROSI: EKOLOGIK FOJIANI BARQAROR EKOTURIZM IMKONIYATLARIGA AYLANTIRISH	52
Zufarova Nozima	
KORXONALARNING YASHIL MARKETING STRATEGIYASINI ISHLAB CHIQISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	60
Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna	
O'ZBEKISTONDA ISHCHI KUCHI BOZORINING TAKRORIY AMAL QILISHINING NAZARIY JIHATLARI	66
Mamaraximov B.E.	
BANK-MOLIYA TIZIMIDA QIMMATLI QOG'OZLAR VA MOLIYAVIY INSTRUMENTLARDAN FOYDALANISH ORQALI GAROV DIVERSIFIKATSIYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	70
Xolbozorov Husniddin Norbek o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA TO'QIMACHILIK SANOATIDA MARKETINGNING INNOVATSION KONSEPSIYALARI.....	76
Jumayev Olimjon Sadulloevich, Axmedova Shoxsanam Sindbod qizi	
SAVDO KORXONALARIDA EKOLOGIK MAHSULOTLARNI TARG'IB QILISH VA SOTISHNI RAG'BATLANTIRISH USULLARI	84
Jalalova Dildora Jamolovna	
DIRECTIONS OF FORMING AND PROVIDING A COMPETITIVE EXPORT-ORIENTED ECONOMY IN UZBEKISTAN	87
Asatullaev Khurshid Sunatullaevich, Nasirkhodjaeva Dilafruz Sabitkhanovna, Abdullayeva Madina Kamilovna	
FROM SCIENCE TO BUSINESS: HOW UNIVERSITIES STIMULATE INNOVATION	94
Prof. A. Bobozhonov, Prof. A.M. Shatre, Assoc. Prof. V. Kirilova Vladimirova, prof. R.Kh. Karlibaeva	
PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF GREEN TECHNOLOGIES IN UZBEKISTAN BASED ON ADVANCED INTERNATIONAL EXPERIENCE	100
Otamuratov Sarvar	
SPECIFIC FEATURES OF MIGRATION FROM UZBEKISTAN AND PROSPECTS FOR ORGANIZATIONAL IMPROVEMENT	105
Sabiroya Lola Shavkatovna, Shaislamova Nargiza Kabilovna	

KORXONA BARQAROR AXBOROT TIZIMINI YARATISH QIYINCHILIKLARI.....	112
Abidov Abdujabbar Abduxamidovich	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATIGA FOIZ RISKINING TA'SIRI VA ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....	119
Isakov.J.Ya	
CREATION OF A MECHANISM FOR THE DEVELOPMENT AND INTRODUCTION OF A MODEL OF COMPLETE TRANSITION TO THE NETZERO ENERGY SYSTEM IN UZBEKISTAN	127
Makhmudova Guljakhon N., Gulomova Nigora Farxadovna	
УСИЛЕНИЕ ВОЗДЕЙСТВИЯ ХОЗЯЙСТВЕННОГО МЕХАНИЗМА НА СТОИМОСТНУЮ ОЦЕНКУ ОСНОВНЫХ ФАКТОРОВ ПРОИЗВОДСТВА.....	133
Алишер Расулев, Сергей Воронин	
РОЛЬ ФИНАНСОВОЙ ГЛОБАЛИЗАЦИИ В РАЗВИТИИ МАЛОГО И СРЕДНЕГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА: ПЕРСПЕКТИВА И ПРИКЛАДНЫЕ РЕШЕНИЯ ДЛЯ ИХ ПЕРЕХОДА К МСФО.....	143
Эргашева Шахло Тургуновна	
DEVELOPMENT PROSPECTS OF AGRICULTURAL ECONOMIC ACTIVITY UNDER DIGITAL TRANSFORMATION	151
Boburjon Vafoev	
ENERGETIKA TIZIMIDAGI KORXONALAR MOLIYAVIY HOLATINING TAHLILI.....	157
Matnazar Yusupovich Raximov	
АСПЕКТЫ УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ТУРИЗМА В РЕСПУБЛИКЕ.....	162
Очилова Хилола Фармоновна	
TA'LIM XIZMATLARI BOZORINI TAKOMILLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLAR.....	167
Abdullayev Suyun Artikovich	
THE INTERCONNECTION BETWEEN DIGITAL LEARNING PLATFORMS AND THE DIGITAL ECONOMY.....	171
Kuchkarov Takhir Safarovich, Kholmonov Shodiyor Karshiboyevich	
BANK-MOLIYA TIZIMI VA XUSUSIY SEKTORNI RIVOJLANTIRISHDA YANGI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA BANK FAOLIYATINI RAQAMLASHTIRISH IMKONIYATLARI	174
Norov Akmal Ruzimamatovich	
РАЗВИТИЕ БАНКОВСКО-ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ И ЧАСТНОГО СЕКТОРА В РАМКАХ ПЕРСПЕКТИВ ВСТУПЛЕНИЯ ВО ВСЕМИРНУЮ ТОРГОВУЮ ОРГАНИЗАЦИЮ	180
У.А.Юлдашева	
ЗЕЛЕННЫЕ ПОТРЕБИТЕЛИ - ПУТИ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЕННОГО РОСТА В РАМКАХ УСТОЙЧИВОЙ ЭКОНОМИКИ	185
Дехканова Наргиза Шарифовна	
ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ АУДИТ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	192
Ходжаева М.Х.	
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	199
Akbarova Barno Shuxratovna	
SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH THROUGH TOURISM UNDER THE GREEN ECONOMY FRAMEWORK	204
Jumayev Akbar Mahmudovich	
МАКРОИQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA BANK TIZIMINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	210
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA MINTAQAVIY SANOAT KORXONALARIDA KORPORATIV MADANIYATNI RIVOJLANTIRISH VA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OPTIMALLASHTIRISH.....	216
Matrizayeva Dilaram Yusupbayevna	
UZBEKISTAN AT THE CROSSROADS OF HISTORY AND GREEN INNOVATION: FROM THE GREAT SILK ROAD TO A SUSTAINABLE FUTURE	220
Avalova Gulshod Murodullayevna	

ГЛАВНЫЕ ВЕКТОРЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ ПО ОБЕСПЕЧЕНИЮ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	226
Абдуллаева М.К.	
ENVIRONMENTAL MANAGEMENT IN THE INDUSTRIAL CLUSTERS SYSTEM IN UZBEKISTAN: MODERN TRENDS AND DEVELOPMENT PROSPECTS.....	233
Kholikova Rukhsora Sanjarovna	
HUDUDDAGI KICHIK BIZNESNING SAMARALI TARKIBIY TUZILMASINI SHAKLLANTIRISHDA MUTASSADI TASHKILOTLARNING O'ZARO UYG'UN HARAKATINI TASHKIL ETISH.....	239
Sharipov Kuvondik Baxtiyorovich	
BUSINESS ANALYTICS IN HISTORICAL PERSPECTIVE: LESSONS FROM THE INDUSTRIAL REVOLUTION TO THE DIGITAL AGE	246
Burxonova Sabo Tulanovna	
"COST ENGINEERING"NING NAZARIY ASOSLARI VA UNI IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISHDAGI O'RNI.....	252
Zaynitdinova Umida Djalalovna	
FEATURES AND WAYS OF FURTHER DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY.....	256
Kobilov Alisher, Majidova Irodahon	
ПИЩЕВАЯ ИНДУСТРИЯ УЗБЕКИСТАНА: АГРАРНЫЙ ИМПУЛЬС, ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ И ЦЕНОВАЯ КОНЪЮНКТУРА.....	263
Юлдашев Голибжон Тургунович, Элдорбеков Гофурбек Искандарбек угли	
INCOME INEQUALITY AND MACROECONOMIC DETERMINANTS IN UZBEKISTAN: AN EMPIRICAL ANALYSIS	273
Muhammad Eid Balbaa, Marina Sagatovna Abdurashidova	
РЫНОК ТРУДА В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА.....	276
Амирджанова Ситора Суннат кизи	
EKOLOGIK QO'RIQXONALARDA MONITORING JARAYONLARINING IQTISODIY VA TASHKILIY ANAMIYATI.....	282
Homidov Hamdam Hasan o'g'li	
ГАРМОНИЗАЦИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО	288
Абдужалилова Дилноз Абдусаттаровна	
SUSTAINABLE TOURISM AND BIODIVERSITY PROTECTION: CASE OF UZBEKISTAN WITHIN THE UNESCO WORLD HERITAGE FRAMEWORK.....	294
Yuldasheva Dilnoza Ulugbekovna	
ПРАКТИЧЕСКОЕ ПРИМЕНЕНИЕ НЕЙРОМАРКЕТИНГА НА МАРКЕТПЛЕЙСАХ (WILDBERRIES, UZUM MARKET, ЯНДЕКС МАРКЕТ)	300
Юлдашев Жамшид Абрарович	
ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА КАК СТИМУЛ РАЗВИТИЯ РЫНКА ТРУДА УЗБЕКИСТАНА.....	309
Шаюсупова Наргиза Тургуновна	
GLOBALLASHUV SHAROITIDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANISHI O'ZBEKISTONNING XALQARO SAVDOSIGA VA IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TAHDID SIFATIDA.....	315
Mamatov Mamajan Ahmadjonovich	
SUG'URTA TASHKILOTLARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA INNOVATSION SUG'URTA MAHSULOTLARINI JORIY QILISH MASALALARI	321
Xalikulova Gulzada Tadjimuratovna	
O'ZBEKISTON OZIQ-OVQAT BOZORIDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH ORQALI BARQAROR ISTE'MOLNI RAG'BATLANTIRISH	333
Eshmatov Sanjar Azimqulovich	
ИННОВАЦИОННЫЕ ЗЕЛЁНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В РАЗНЫХ ОТРАСЛЯХ ЭКОНОМИКИ: ГЛОБАЛЬНЫЙ ОПЫТ И НАЦИОНАЛЬНАЯ ПРАКТИКА	337
Назарова Ра'но Рустамовна, Мусаева Гавхар Ахматжон кизи	
YASHIL IQTISODIYOTDA MEHNAT BOZORI: O'ZBEKISTON TAJRIBASI VA ISTIQBOLLARI.....	343
Homidjonov Fozilxon Umarxon o'g'li, Haydarov Kamoliddin Baratovich	

GREEN INVESTMENT: PATHWAYS TOWARD A SUSTAINABLE FUTURE.....	348
Odilova Sitora Sayfitdin kizi	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA O'ZBEKISTON SANOAT KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	351
Kutbitdinova Mohigul Inoyatovna	
QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA YASHIL TEXNOLOGIYALAR VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING BARQAROR RIVOJLANISHGA TA'SIRI	356
Metyakubov Azamat Djumanazarovich	
ELEKTR SANOAT KORXONALARINING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARI.....	361
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	
УЧЕТ ЗАТРАТ И МЕТОДЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ СЕБЕСТОИМОСТИ ПРОДУКЦИИ В НЕФТЕГАЗОВОЙ ОТРАСЛИ	368
Махкамова Саида Гайратовна	
MILLIY HISOBLAR TIZIMIDA INTELLEKTUAL MULK MAHSULOTLARINI MAKROIQTISODIY DARAJADA HISOBGA OLISHNING METODOLOGIK ASOSI.....	375
Sunnatov Muxtor Ne'matovich	
RENEWABLE ENERGY AND MACROECONOMIC STABILITY IN CENTRAL ASIA: PATHWAYS WITHIN THE GREEN ECONOMY	382
Khabibullo Abdullaev	
JAHON SUG'URTA AMALIYOTI ASOSIDA O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORIDA YANGI RIVOJLANISH YO'NALISHLARI.....	387
Abdimom'ino'va Saodat Taxirjonovna	
INTEGRATING DATA SCIENCE INTO GREEN FINANCING AND ECO-INNOVATIONS: ACHIEVING THE GOALS OF UZBEKISTAN-2030	397
Norboev Odil Abraevich, Kungratov Ilmurod Kuzibay ugli	
O'ZBEKISTONDA SANOAT ISHLAB CHIQRISHINI DIVERSIFIKATSIYALASH AMALIYOTI VA ISTIQBOLLARI	404
Olimov Maqsudjon Komiljon o'g'li	
СОЗДАНИЕ ЗЕЛЕННОГО ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО КОРИДОРА В ЕВРОПУ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ АЗЕРБАЙДЖАНА, КАЗАХСТАНА И УЗБЕКИСТАНА.....	411
Лала Гамидова Адиль, Арзуман Гусейнов Айдын	
MAHALLA TIZIMIDA AHOLINI OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARIGA BO'LGAN ISTE'MOL TALABLARI MODEL.....	419
S. Qulmatova	
AHOLI ICHKI MIGRATSIYASINING MEHNAT BOZORIGA TA'SIRINI STATISTIK O'RGANISH	427
Mirolimov Mirislom Mirshokir o'g'li	
O'ZBEKISTONDA BANK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH TENDENSIYALARI VA MUAMMOLARI	434
Jumaniyozova Mukaddas Yuldashevna	
ЗЕЛЁНЫЕ ФИНАНСЫ: ГЛОБАЛЬНЫЕ ТРЕНДЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	438
Фаттахова Муниса	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASI FAOLIYATINI DAVLAT TOMONIDAN MUVOFIQLASHTIRISH VA BOSHQARISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	444
Tuxtamishev Shodimurod Qurbonboyevich	
MARKETING TADQIQOTLARI ASOSIDA MEVA-SABZAVOT MAHSULOTLARI EKSPORT SALONIYATINI OSHIRISH	452
Xojiyev Elshod Yoqub o'g'li	
СПОСОБЫ УПРАВЛЕНИЯ НАУЧНЫМИ УЧРЕЖДЕНИЯМИ В ЦЕЛЯХ ПЕРЕХОДА НА РАЗРАБОТКУ ЗЕЛЕННЫХ ИННОВАЦИЙ	459
Юдаков Александр Андреевич	
O'ZBEKISTONNI JAHON SAVDO TASHKILOTIGA A'ZO BO'LISHINING OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHGA TA'SIRI.....	466
Axmedova N.A.	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KLASTERLAR FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING IQTISODIY MEKANIZMI	471
<i>Sherkulov Shohruh Erkin o'g'li</i>	
DEVELOPMENT SCENARIOS OF UZBEKISTAN'S ACTIVE LABOR FORCE UNTIL 2030 AND THEIR ECONOMIC IMPLICATIONS.....	476
<i>Ganiev Bakhtiyor Zulfikor ugli, Rakhmonov Bekzod Sharibjon ugli</i>	
РАЗВИТИЕ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ КАК ФАКТОР СТИМУЛИРОВАНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ ЖЕНЩИН В УЗБЕКИСТАНЕ	481
<i>Дониерова Фотимабону Алишер кизи</i>	
YASHIL ENERGETIKA VA UNING IQTISODIY TARAQQIYOTDAGI O'RNI	488
<i>Babadjanova Malika Ruzimova</i>	
BENCHMARKING IN THE AUTOMOTIVE INDUSTRY: STRATEGIES FOR SUSTAINABLE COMPETITIVENESS	492
<i>Abdurashidova Nigora</i>	
УЗБЕКИСТАН СТРЕМИТСЯ К УСТОЙЧИВОМУ ЭКОНОМИЧЕСКОМУ РОСТУ, ВНЕДРЯЯ ПРИНЦИПЫ «ЗЕЛЁНОЙ» ЭКОНОМИКИ	498
<i>Сагдуллаева Гулнора Ботыровна</i>	
O'ZBEKISTONDA FAOLIYAT YURITAYOTGAN KOMPANIYALARNING GLOBAL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH YO'NALISHLARI.....	502
<i>Sharipov Ixtiyor Baxtiyorovich</i>	
ZAIF BANDLIKDAN UNUMLI BANDLIK SARI TRANSFORMATSIYA: O'ZINI O'ZI BAND QILISH	507
<i>Qurbonov Samandar Pulatovich</i>	
ВОЗОБНОВЛЯЕМАЯ ЭНЕРГИЯ В ГЛОБАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕКУЩИЕ ТЕНДЕНЦИИ И БУДУЩЕЕ РАЗВИТИЕ.....	514
<i>Меҳрибан Самедова Тофик</i>	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISHGA TA'SIRI	521
<i>Zafar Alisherovich Mamadiev, Nodira Isametdinovna Xasanxonova</i>	
SAVDO KORXONALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINI XALQARO STANDARTLARGA INTEGRATSIYA QILISH MEKANIZMLARI.....	526
<i>Ablazov Lazizbek Abdiquosimovich</i>	
TIJORAT BANKLARINING TRANSFORMATSIYASI JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH.....	530
<i>Ziyadullaev Z.</i>	
TO'LOV TIZIMI KONSEPTUAL MODELINING SHAKLLANISH TAMOYILLARI	537
<i>Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich</i>	
STAFF PERFORMANCE EVALUATION BASED ON KPI SYSTEM INDICATORS.....	546
<i>Rakhmatullaeva Shakhnoza Khamidovna, Sadriddinova Sevinchkhon</i>	
SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND THE TRANSITION TO A GREEN ECONOMY IN THE CONTEXT OF GLOBAL ECONOMIC TRENDS	555
<i>Svetlana Yurievna Shatokhina</i>	
MILLIY TARBIYA OMILLARI VA MILLIY MADANIY YONDASHUV ASOSIDA TALABALARDA O'QUV TASHABBUSKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-AMALIY ASOSLARI.....	560
<i>Azimova Nilufar Nuriddinovna</i>	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI TA'MINLASHDA BANK RESURSLARINING ROLI	567
<i>Xodjayeva Jeyrona Ravshonbek qizi</i>	
O'QUV DASTURINI INTEGRATSIYALASH VA YASHIL KO'NIKMALARNI RIVOJLANTIRISH: AKADEMIK VA SANOAT O'RTASIDAGI TAFOVUTNI YOPISH	572
<i>Qo'ziqulova Dilfuzaxon Maxammatisaqovna</i>	
DIGITAL TRANSFORMATION AND DIGITAL PLATFORMS AS A KEY FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS ENTITIES	580
<i>Rizayeva Nilufar Oblakulovna</i>	

IQTISODIY OLIY TA'LIMDA STRATEGIK INNOVATSIYALAR: YASHIL KO'NIKMALARNI MILLIY VA GLOBAL BARQARORLIK MAQSADLARI BILAN MUVOFIQLASHTIRISH	585
<i>Xasanova Zarina Maxamadaliyeva</i>	
MARKAZIY OSIYODA YASHIL IQTISODIYOT: BARQAROR RIVOJLANISH YO'LIDAGI TO'SIQLAR VA ISTIQBOLLAR.....	594
<i>Aminov Shovkat O'ktam o'g'li</i>	
ПЕСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНЫХ ОБЛИГАЦИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	598
<i>Саидахмедова Аида Мирзаевна</i>	
ПОВЫШЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ И СНИЖЕНИЕ РИСКОВ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ НА ОСНОВЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ТРАНЗАКЦИЙ В ФИНАНСОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМАХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ СОВРЕМЕННЫХ СИММЕТРИЧНЫХ КРИПТОСИСТЕМ.....	605
<i>Раҳимбердиев Қ.Б.</i>	
ИНТЕГРАЦИЯ ФИНАНСОВЫХ И СТРАХОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ ДЛЯ СТИМУЛИРОВАНИЯ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА	612
<i>Ш.Ф.Кобилжонова</i>	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КАПИТАЛА ХОЗЯЙСТВУЮЩИХ СУБЪЕКТОВ В КОНТЕКСТЕ РАЗВИТИЯ БАНКОВСКО-ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ И ЧАСТНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ	618
<i>Д.А.Юлдашева</i>	
РОЛЬ БАНКОВСКО-ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ И СТРАХОВЫХ МЕХАНИЗМОВ В СТИМУЛИРОВАНИИ РАЗВИТИЯ ЧАСТНОГО СЕКТОРА	624
<i>Г.Т.Ахмедова</i>	
SUG'URTA BOZORI FAOLIYATINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TRANSFORMATSIYALASH VA UNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	630
<i>Saidov Farrux Faxriddinovich</i>	
OPPORTUNITIES TO ENSURE SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH IN THE ENERGY SECTOR THROUGH THE TRANSITION TO A GREEN ECONOMY.....	635
<i>Ulashov Aliboy Rashid ugli, Istamova Nasiba Narzillo kizi</i>	
INKLYUZIV OLIY TA'LIMDA MUSTAQIL ISHLASH JARAYONINI TASHKILLASHTIRISH.....	641
<i>Akbarova Kamola Abdujabbor qizi</i>	
YOUTH-DRIVEN PATHWAYS TO GREEN EMPLOYMENT: A THEORETICAL EXAMINATION OF INCLUSIVE ECONOMIC STRATEGIES	646
<i>Suvpulatov Ozodjon Alijon ugli</i>	
KICHIK BIZNES INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY TAJRIBALAR VA UNING O'ZBEKISTON UCHUN AHAMIYATI	651
<i>Botirova Xulkar Olimjonovna</i>	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA BARQAROR RIVOJLANISH KLASTERLARI: NAZARIY ASOSLAR VA AMALIY YONDASHUVLAR.....	655
<i>Sherkulova Nodirabegim Baxordin qizi</i>	
BIOTECHNOLOGICAL SOLUTIONS IN URBAN PLANNING: OPPORTUNITIES AND LIMITATIONS OF "LIQUID TREES"	660
<i>Nosirkulov Asadjon Ahmadjon ugli</i>	
YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA TIKLANADIGAN ENERGIYA MANBALARINING O'RNI.....	663
<i>Fayziyeva Dilso'z Bahodirovna</i>	
KREDIT PORTFELIDA MUAMMOLI KREDITLAR ULUSHINI KAMAYTIRISH YO'LLARI	668
<i>Salixova G.J</i>	
O'ZBEKISTONDA KANDOLAT MAHSULOTLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH.....	672
<i>Boboyorova Maftuna Xaqqul qizi, Boboyorov Islombek Xaqqul o'g'li</i>	
OLIY TA'LIM TIZIMIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH METODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	675
<i>Xusniddinov Yorqinjon Muhiddin o'g'li</i>	

MODA SANOATIDA CRM TIZIMLARINI ELEKTRON SAVDO PLATFORMALARI BILAN UYG'UNLASHTIRISHDAGI TO'SIQLAR	679
Xalilova Nafisa Komilovna	
ENHANCING FOREIGN ECONOMIC RELATIONS AS A DRIVING FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY	683
Khaitova Feruza Bahrom kizi	
MARKAZIY OSIYO MAMLAKATLARIDA XORIJIY INVESTITSIYALARNING QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARIGA TA'SIRI	687
Akishova Shaxnoza Davlet qizi	
BUXORO VILOYATIDA HUNARMANDCHILIK FAOLIYATINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: TAHLIL VA ISTIQBOLLAR.....	693
Ravshanova Gulchexra Ravshanovna	
SANOATNI RIVOJLANTIRISHNING MEXANIZMLARI TURLARI VA OLIMLARNING YONDASHUVLARI	698
Ne'matov Shoxruxbek Ma'murjon o'g'li	
O'ZBEKISTON BANK-MOLIYA TIZIMIDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH VA UNING XUSUSIY SEKTOR RIVOJLANISHIGA TA'SIRI.....	703
Norova Nozima Nabiyevna	
O'ZBEKISTON BANK-MOLIYA TIZIMIDA REAL SEKTORNI KREDITLASH MEXANIZMLARINI SAMARALI JORIY ETISH VA XUSUSIY SEKTOR RIVOJIGA TA'SIRI.....	709
Abduxomidov Ikromjon Maxamadin o'g'li	
MOLIYA TIZIMIDA BOJ-TARIF SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH VA XUSUSIY SEKTOR RIVOJLANISHIGA TA'SIRI (OZIQ-OVQAT IMPORTI MISOLIDA).....	715
Rizaev Mirmahmud Xotamjanovich	
YASHIL MARKETING VA ESG INTEGRATSIYASI: STATISTIK TAHLIL VA BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	721
Charos G'ayratova	
ИННОВАЦИОННЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПРОМЫШЛЕННОГО КАПИТАЛА ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ «ЗЕЛЁНОЙ» ЭКОНОМИКИ.....	727
Г.А.Хайитбаева	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH SHAROITIDA TIJORAT BANKLAR TOMONIDAN TADBIRKORLIK FAOLIYATINI KREDITLASH.....	734
Tajiddinov Jamshiddin Shamsutdinovich	
IQTISODIYOTNING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASIGA XORIJIY INVESTITSIYALAR TA'SIRINI BAHOLASH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	738
Shodiboyeva Dilzoda Farhodjon qizi	
MOLIYA TIZIMI BARQARORLIGI VA BUDJET TUSHUMLARINI OSHIRISHDA TASHQI IQTISODIY FAOLIYATNING AHAMIYATI.....	743
Aktamov Akbarjon Aslan o'g'li	
ENSURING SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH IN THE TRANSITION TO A GREEN ECONOMY: AN ECONOMETRIC ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN CARBON EMISSIONS AND ECONOMIC DEVELOPMENT.....	748
Shakhriddinova Sitara Tolibjon kizi	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH JARAYONIDA TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA ESG TAMOYILLARINING ROLI	760
Ostonaqulova Gulchehraxon Muhammadyoqub qizi	
YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARI ASOSIDA SANOAT KORXONALARIDA YETKAZIB BERISH STRATEGIYALARINI ISHLAB CHIQISH	769
Yusupov Ulug'bek Mamayusupovich	
YASHIL IQTISODIYOT KONTEKSTIDA MAKROIQTISODIY BARQARORLIKNI MUSTAHKAMLASH: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI.....	776
Isroilov Islomiddin Kamoliddin o'g'li	

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SPORT TASHKILOTLARINING YANGI BIZNES MODELLARINI ISHLAB CHIQISH	782
G'ulomov Musirmon	
O'ZBEKISTONDA IQTISODIYOTGA XORIJIY INVESTISIYALARNI JALB ETISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA ISTIQBOLLARI	786
Sharipova Shahnoza Baxtiyorovna	
O'ZBEKISTONDA INVESTISIYA MUHITIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA INVESTISIYALARNING IQTISODIYOTGA JALB ETILISH HOLATI TAHLILI	795
Karimova Qunduz Atanazarovna	
O'ZBEKISTON TURISTIK XIZMATLAR BOZORIDA BANDLIK TRANSFORMATSIYASINI VA UNI TARTIBGA SOLISH HOLATINI TAHLIL QILISH	804
To'xtayeva Xurshida Farxodovna	
INVESTITSIYA LOYIHALARIGA TA'SIR QILUVCHI INVESTITSIYA RISKLARINI BAHOLASH.....	811
Zohidova Ruksora Komiljon qizi	
ТИПЫ НАЦИОНАЛЬНЫХ ФИНАНСОВЫХ РАЗВЕДОК: ОСНОВНЫЕ РАЗЛИЧИЯ, ФОРМЫ И МЕТОДЫ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	817
Эсанов Шохрух Отабекович	
FACE RECOGNITION PROGRAM IN PYTHON.....	823
Khurramova Maftunakhon Zhurabekovna, Khurramov Azizjon Bakhodir ugli	
FORMATION OF ACCOUNTING POLICY FOR INTANGIBLE ASSETS.....	827
Farxod T. Abdvaxidov, Ramazon A. Abdurakhmanov	
O'ZBEKISTON EKSPORT TARKIBINI YUQORI QO'SHIMCHA QIYMATLI MAHSULOTLARGA O'TKAZISH STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	834
Raximov Eshmurod Normuradovich	
EKSPORT FAOLIYATIDA ERKIN IQTISODIY ZONALARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	838
Berdivaliyeva Madina Komiljon qizi	
TURIZM KLASTERLARIDA TIBBIY XIZMATLAR INTEGRATSIYASI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	841
Yazdanova Shohista Tuyg'un qizi Farxodova Shohnoza Umidbek qizi	
O'ZBEKISTON HAVO TRANSPORTI TIZIMINING JAHON IQTISODIYOTIDAGI O'RNI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	850
Azimova Moxinur Nozimovna	

AHOLI ICHKI MIGRATSIYASINING MEHNAT BOZORIGA TA'SIRINI STATISTIK O'RGANISH

Mirolimov Mirislom Mirshokir o'g'li
TDIU Iqtisodiy statistika kafedrasida dotsenti
Email: mirislom.mirolimov3138@gmail.com

Annotatsiya: So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy modernizatsiya, urbanizatsiya jarayonlari hamda hududlararo ijtimoiy-iqtisodiy tafovutlarning mavjudligi ichki migratsiya masalasini yanada dolzarb qilib qo'yimoqda. Aholining bir hududdan ikkinchi hududga ko'chib o'tishi, odatda, mehnat resurslarining hududiy taqsimlanishida sezilarli o'zgarishlarga olib keladi. Ayniqsa, qishloq joylardan shaharlarga, iqtisodiy faol hududlardan markaziy shaharlarga bo'layotgan migratsion oqim mehnat bozori tarkibiga va bandlik ko'rsatkichlariga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda.

Kalit so'zlar: iqtisodiyot, modernizatsiya, urbanizatsiya, mintaqalararo, ijtimoiy-iqtisodiy, mehnat resurslari, iqtisodiy faol aholi, iqtisodiy nafaol aholi, bandlik, ichki migratsiya, migratsion jozibadorlik.

Abstract: In recent years, the processes of economic modernization, urbanization, and the existence of interregional socio-economic disparities in the Republic of Uzbekistan have made the issue of internal migration even more urgent. The migration of the population from one region to another usually leads to significant changes in the territorial distribution of labor resources. In particular, the migration flow from rural areas to cities, from economically active regions to central cities, directly affects the composition of the labor market and employment indicators.

Key words: economy, modernization, urbanization, interregional, socio-economic, labor resources, economically active population, economically inactive population, employment, internal migration, migration attractiveness.

Аннотация: В последние годы процессы экономической модернизации, урбанизации, а также наличие межрегиональных социально-экономических различий в Республике Узбекистан ещё более актуализировали проблему внутренней миграции. Перемещение населения из одного региона в другой, как правило, приводит к существенным изменениям в территориальном распределении трудовых ресурсов. В частности, миграционный поток из сельской местности в города, из экономически активных регионов в центральные города напрямую влияет на структуру рынка труда и показатели занятости.

Ключевые слова: корпоративные финансы, управление корпоративными финансами, финансовая устойчивость, управление финансовой устойчивостью предприятия, оценка финансовой устойчивости предприятия, уровень финансовой устойчивости предприятия, показатели уровня финансовой устойчивости предприятия и методика их оценки.

KIRISH

Ichki migratsiya nafaqat aholining yashash sharoitlarini yaxshilash omili, balki mehnat bozorining talab va taklif nisbatini tartibga soluvchi muhim jarayon sifatida ham e'tirof etiladi. Biroq migratsion oqimlarning haddan tashqari notekisligi ayrim hududlarda ortiqcha ishchi kuchi to'planishiga, boshqa hududlarda esa ishchi kuchi tanqisligiga sabab bo'lmoqda. Bu esa mehnat resurslaridan samarali foydalanish va hududiy iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash jarayonida yangi muammolarni yuzaga keltirmoqda.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, ichki migratsiyaning mehnat bozoriga ta'sirini chuqur statistik tahlil qilish orqali aholining hududiy harakati bilan bandlik darajasi, ishsizlik ko'rsatkichlari hamda ishchi kuchining samaradorligi o'rtasidagi bog'liqlikni ochib berish mumkin. Bu esa, o'z navbatida, davlatning hududiy mehnat siyosatini takomillashtirish, aholini ish bilan ta'minlash dasturlarini ishlab chiqish hamda iqtisodiy resurslarni oqilona taqsimlashda muhim ilmiy-amaliy asos bo'lib xizmat qiladi.

Hozirgi globallashuv va iqtisodiy islohotlar sharoitida aholi migratsiyasi jarayonlari mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Xususan, ichki migratsiya nafaqat aholining yashash joyini o'zgartirishi, balki mehnat bozorining shakllanishi, hududlar kesimida bandlik darajasi va ijtimoiy tenglikni ta'minlashda hal qiluvchi omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Ichki migratsiyaning intensivligi hududlar o'rtasidagi iqtisodiy rivojlanish darajasidagi tafovutlar, yangi ish o'rinlarining yaratilishi, infratuzilmaning rivojlanishi hamda ijtimoiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari bilan chambarchas bog'liqdir.

Shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 24-yanvardagi PF-5308-sonli “O‘zbekiston Respublikasi bandlikka ko‘maklashish davlat jamg‘armasini tashkil etish to‘g‘risida”gi Farmoni aholining ish bilan bandligini oshirish va hududlarda yangi mehnat resurslarini jalb etishga xizmat qilmoqda. Mazkur jamg‘arma resurslari hisobidan iqtisodiy faolligi past bo‘lgan hududlarda bandlikni ta‘minlash, aholining ichki migratsiya sababli yuzaga keladigan ishsizlik muammolarini bartaraf etishga qaratilgan kompleks dasturlar amalga oshirilmoqda.

Ichki migratsiya va mehnat bozori o‘rtasidagi bog‘liqlik davlatimiz rahbari tashabbusi bilan qabul qilingan boshqa hujjatlarda ham alohida o‘rin egallagan. Jumladan, 2020-yil 24-yanvardagi PF-5938-sonli “O‘zbekiston Respublikasi aholisining bandligini ta‘minlash bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi Farmonda ichki mehnat migratsiyasi oqimlarini tartibga solish, migratsiya oqibati hududlarda ortib borayotgan ishchi kuchi taqsimotini muvozanatlash hamda aholining sifatli ish o‘rinlariga ega bo‘lish imkoniyatlarini kengaytirish choralar belgilab berilgan.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning 2022-yil 20-dekabr kuni Oliy Majlisga Murojaatnomasida ham ichki migratsiya masalalari bevosita tilga olinib, hududlarda zamonaviy ishlab chiqarish tarmoqlarini rivojlantirish, yoshlarni yangi ish o‘rinlari bilan ta‘minlash va aholining yashash sharoitlarini yaxshilash migratsiya oqimlarini muvozanatlashning eng muhim yo‘nalishi ekani ta‘kidlab o‘tiladi.

Shu bois ichki migratsiyaning mehnat bozoriga ta‘sirini statistik o‘rganish hozirgi sharoitda dolzarb ilmiy-amaliy masalalardan biri hisoblanadi. Bu jarayonni ilmiy asosda tahlil qilish, statistik ko‘rsatkichlar asosida ichki migratsiya oqimlarining mehnat bozori bilan o‘zaro bog‘liqligini aniqlash, shuningdek, iqtisodiy modellashtirish vositalari yordamida uning kelgusi rivojlanish tendensiyalarini prognozlash ijtimoiy-iqtisodiy siyosatni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.

Mazkur maqolada ichki migratsiyaning mohiyati va mehnat bozoriga ta‘siri nazariy jihatdan yoritilib, statistik ko‘rsatkichlar asosida amaliy tahlil qilinadi. Shu bilan birga, ichki migratsiya jarayonlarining mehnat bozoridagi bandlik, ishsizlik darajasi, hududiy farqlar va demografik omillar bilan o‘zaro bog‘liqligi iqtisodiy-statistik usullar orqali o‘rganiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ichki migratsiya masalasi jahon miqyosida ko‘plab iqtisodchi va demograf olimlar tomonidan keng o‘rganilgan. Klassik nazariy yondashuvlardan biri bu E. Ravensteyinning “Migratsiya qonunlari” bo‘lib [1], unda migratsiya jarayonlarining asosiy yo‘nalishlari, hududiy va iqtisodiy omillarga bog‘liqligi ilmiy asosda izohlangan. Keyinchalik L. Harris va M. Todaro (1970) ichki migratsiya va urbanizatsiya o‘rtasidagi bog‘liqlikni, qishloqdan shahar hududlariga migratsiyaning mehnat bozoridagi ishsizlik darajasi bilan qanday chambarchas aloqada ekanligini “Harris-Todaro modeli” orqali tahlil qilgan [2].

Shuningdek, S. Kuznets va J. Todaro kabi olimlar rivojlanayotgan mamlakatlarda migratsiya oqimlarini sanoatlashuv, ishchi kuchi taqsimoti va shahar mehnat bozori imkoniyatlari bilan bog‘lab o‘rganishgan [3]. Hozirgi zamonaviy yondashuvlarda esa migratsiya jarayonlari inson kapitali, mintaqaviy iqtisodiy tafvutlar va ijtimoiy infratuzilma rivojlanish darajasi bilan izohlanmoqda.

O‘zbekiston mustaqillik yillarida ichki migratsiya masalalari davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida shakllandi. Ichki migratsiyaning iqtisodiy va ijtimoiy oqibatlari yuzasidan bir qator mahalliy olimlar tomonidan ilmiy tadqiqotlar olib borilgan.

A. Vahobov, Q. Ibragimov va Sh. Abdullayevlarning ishlarida migratsiya jarayonlari iqtisodiy o‘sish, hududiy bandlik va mehnat bozoridagi talab-taklif nisbatlariga ta‘sir nuqtayi nazaridan tahlil qilingan [4]. M. Tohirov ichki migratsiya oqimlarining demografik jarayonlar bilan uzviy bog‘liqligini, hududiy mehnat resurslari taqsimotini tartibga solishdagi roli haqida ilmiy xulosalar bergan [5].

O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasining hisobotlari va rasmiy statistik to‘plamlarida [6] ichki migratsiya oqimlari, aholi bandligi va mehnat bozoridagi tendensiyalar bo‘yicha muntazam ma‘lumotlar keltirilmoqda.

Bundan tashqari, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qabul qilgan farmon va qarorlarida (xususan, PF-4947, PF-5938, PQ-4702 va boshqalar) [7] ichki migratsiyani tartibga solish, yangi ish o‘rinlari yaratish, hududlararo iqtisodiy tafvutlarni kamaytirish davlat siyosatining asosiy vazifasi sifatida belgilangan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiq jarayonida ilmiy mushohada, abstrakt-mantiqiy fikrlash, induksiya, deduksiya, statistik, iqtisodiy, moliyaviy tahlil, ekspert baholash usullaridan foydalanilgan. Shu bilan birga aholining turmush darajasini obyektiv statistik ma‘lumotlar asosida iqtisodiy tahlil qilish, aholining pul daromadlari va xarajatlarini o‘rganish, uy xo‘jaliklarining iqtisodiyotda qatnashish darajasi va xarajatlari tasnifini tahlil etish, ularning hududlararo ko‘chib

yurishlarini va bu jarayonlarning mehnat bozoriga ta'sirini statistik o'rganish, hamda to'plangan ma'lumotlar asosida ekonometrik modellar ishlab chiqish orqali amaliy taklif-tavsiyalar ishlab chiqildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Aholining ichki migratsiyasi mehnat bozorida jarayonlarga chuqur ta'sir ko'rsatadi va buni statistik tahlil qilish orqali aniq ko'rsatish mumkin. Birinchi navbatda, migratsiyaning asosiy xususiyati shundaki, aholi ichki hududlardan boshqa hududlarga ko'chish jarayoni orqali mehnat resurslarining taqsimoti o'zgaradi. Bu esa mahalliy ishchi kuchi taklifini ko'paytirishi yoki kamaytirishi, ishsizlik darajasiga ta'sir qilishi va ayrim hududlarda ish haqi dinamikasini o'zgartirishi mumkin. Masalan, katta shaharlarga yo'nalgan migratsiya oqimlari bu yerda mehnat taklifini keskin oshirishi, ayniqsa past malakali ishchi kuchining ko'payishi sababli ish haqi o'sish sur'atlarini cheklashi mumkin. Shu bilan birga, migratsiya orqali yuqori malakali kadrlar ham markazlarga ko'chib, innovatsion sohalarda mehnat unumdorligini oshirishga xizmat qiladi.

Statistik ma'lumotlar asosida ichki migratsiyaning mehnat bozoriga ta'sirini o'rganishda aholi harakati ko'rsatkichlari (kelganlar, ketganlar va migratsiya sal'dosi), bandlik darajasi, ishsizlik ko'rsatkichi, mehnatga jalb etilish koeffitsienti, ish haqi darajasi hamda kasb va sohalar bo'yicha taqsimot asosiy indikator sifatida xizmat qiladi. Shu bilan birga, migratsiyaning ta'siri jins, yosh va ta'lim darajasi kesimida ham turlicha namoyon bo'ladi. Masalan, yoshlar va ayollar o'rtasidagi migratsiya ko'proq xizmat ko'rsatish va norasmiy sektorda bandlikni oshirsa, yuqori ma'lumotli mutaxassislar ko'proq sanoat va xizmat sohasida ish topishi mumkin.

1-jadval. O'zbekiston Respublikasi mehnat resurslari dinamikasi to'g'risida ma'lumot (ming kishi)

Hududlar	2020	2021	2022	2023	2024	2024-2020 yilga nisbatan o'zgarishi	(%)
O'zbekiston Respublikasi	19158,2	19334,9	19517,5	19739,6	20085,2	927,0	104,8
Qoraqalpog'iston Respublikasi	1074,7	1066,1	1067,6	1072,6	1098,6	23,9	102,2
Andijon viloyati	1754,8	1745,3	1780,8	1799,6	1807,4	52,6	103,0
Buxoro viloyati	1067,1	1072,3	1074,7	1089,2	1085,3	18,2	101,7
Jizzax viloyati	773,8	782,6	791,0	799,4	802,0	28,2	103,6
Qashqadaryo viloyati	1809,8	1811,0	1813,4	1826,7	1888,5	78,7	104,3
Navoiy viloyati	555,2	564,5	570,6	584,5	597,4	42,2	107,6
Namangan viloyati	1580,4	1586,1	1588,3	1603,9	1632,4	52,0	103,3
Samarqand viloyati	2125,2	2122,0	2164,8	2167,6	2190,9	65,7	103,1
Surxondaryo viloyati	1452,2	1464,6	1465,4	1486,0	1515,8	63,6	104,4
Sirdaryo viloyati	485,0	489,4	487,4	492,2	503,2	18,2	103,8
Toshkent viloyati	1615,4	1622,5	1619,2	1640,7	1671,6	56,2	103,5
Farg'ona viloyati	2069,3	2083,9	2097,8	2121,7	2143,3	74,0	103,6
Xorazm viloyati	1044,8	1047,1	1050,9	1064,3	1080,3	35,5	103,4
Toshkent shahri	1750,5	1877,5	1945,6	1991,2	2068,5	318,0	118,2

2020–2024-yillarda mehnat resurslarining barqaror o'sish tendensiyasi kuzatilgani statistik ma'lumotlardan yaqqol ko'rinib turibdi. Respublika miqyosida mehnat resurslari 2020-yilda 19,1 million kishini tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilga kelib 20,1 million kishiga yetgan. Ushbu davr mobaynida mehnat resurslari soni 927 ming kishiga yoki 4,8 foizga ko'paygan. Bunday o'sish aholining tabiiy ko'payishi hamda iqtisodiy faollik darajasining ortishi bilan bevosita bog'liqdir.

Hududlar kesimida olib borilgan tahlillar eng yuqori o'sish sur'ati Toshkent shahrida kuzatilganini ko'rsatmoqda. 2020-yilda 1,75 million kishini tashkil etgan mehnat resurslari 2024-yilda 2,07 million kishiga yetgan va 318 ming kishiga yoki 18,2 foizga oshgan. Bu holat poytaxtda iqtisodiy imkoniyatlar, ish o'rinlari va aholi oqimining yuqori darajada ekanini tasdiqlaydi.

Navoiy viloyatida ham mehnat resurslari o'sish sur'ati nisbatan yuqori bo'lib, 2020–2024-yillar davomida 42,2 ming kishiga yoki 7,6 foizga ko'paygan. Ushbu ko'rsatkich viloyatning sanoat salohiyati, xususan konchilik va metallurgiya sohalarida mehnat resurslariga bo'lgan talabning ortib borishi bilan izohlanadi.

Biroq ayrim hududlarda o'sish sur'atlari nisbatan past bo'lgan. Masalan, Buxoro viloyatida 18,2 ming kishiga o'sish qayd etilib, bu atigi 1,7 foizni tashkil etgan. So'nggi o'rinlarda esa Sirdaryo va Jizzax viloyatlari qayd

etilgan bo'lib, ularda mos ravishda 18,2 ming kishi (3,8 foiz) va 28,2 ming kishi (3,6 foiz) o'sish qayd etilgan. Bunday holat aholining umumiy soni hamda migratsiya jarayonlari bilan bevosita bog'liqdir. Qoraqalpog'iston Respublikasida esa mehnat resurslari 2020-yilga nisbatan 23,9 ming kishiga oshib, 2,2 foizlik o'sishni tashkil qilgan. Raqamlarning past bo'lishiga qaramay, barqarorlik tendensiyasi kuzatilmoqda.

Umuman olganda, mamlakat miqyosida mehnat resurslarining barqaror o'sishi ta'minlangan bo'lib, bu jarayonda Toshkent shahri, Navoiy, Qashqadaryo, Surxondaryo va Farg'ona viloyatlari yetakchi hududlar sifatida ajralib turadi. Buxoro, Jizzax va Sirdaryo viloyatlarida o'sish sur'atlari nisbatan past qayd etilgan bo'lsa-da, ushbu hududlarda ham mehnat resurslarining ortib borishi kuzatilmoqda. Ushbu dinamika O'zbekistondagi demografik jarayonlarning kuchliligini, mehnat bozorining salohiyati yildan-yilga kengayib borayotganini hamda iqtisodiyot tarmoqlarini bandlik imkoniyatlari bilan ta'minlash masalasining dolzarbligini ko'rsatadi.

2-jadval. Bandlarning iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha taqsimlanishi (ming kishi)

Iqtisodiy faoliyat turlari	2020	2021	2022	2023	2024	2024–2020 yilga nisbatan o'zgarishi	(%)
Qishloq, o'rmon va baliq xo'jaligi	3499,2	3414,7	3438,7	3344,0	3240,7	-258,5	92,6
Tog'-kon sanoati va ochiq konlarni ishlash	92,5	94,0	57,5	58,9	63,2	-29,3	68,3
Ishlab chiqarish sanoati	1597,7	1642,4	1630,1	1661,9	1548,3	-49,4	96,9
Elektr, gaz, bug' bilan ta'minlash va havoni konditsiyalash	72,3	76,2	73,5	68,6	68,1	-4,2	94,2
Suv bilan ta'minlash; kanalizatsiya tizimi, chiqindilarni yig'ish va utilitatsiya qilish	47,0	50,6	49,5	46,5	49,7	2,7	105,7
Qurilish	1305,6	1350,8	1314,3	1502,2	1360,1	54,5	104,2
Ulgurji va chakana savdo; motorli transport vositalari va mototsikllarni ta'mirlash	1405,4	1535,6	1525,2	1586,1	1504,8	99,4	107,1
Tashish va saqlash	610,5	654,2	633,1	640,4	601,5	-9,0	98,5
Yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar	302,8	341,1	348,8	367,2	363,5	60,7	120,0
Axborot va aloqa	58,7	70,5	77,3	87,8	98,6	39,9	168,0
Moliyaviy va sug'urta faoliyati	72,5	70,4	69,6	73,4	79,0	6,5	109,0
Ko'chmas mulk bilan operatsiyalar	53,4	63,2	62,2	64,9	63,2	9,8	118,4
Professional, ilmiy va texnik faoliyat	131,6	138,0	135,7	139,2	144,4	12,8	109,7
Boshqarish bo'yicha faoliyat va yordamchi xizmatlar ko'rsatish	98,4	100,2	108,1	108,7	107,5	9,1	109,2
Davlat boshqaruvi va mudofaa; majburiy ijtimoiy ta'minot	635,9	637,3	636,8	637,9	634,9	-1,0	99,8
Ta'lim	1158,2	1220,5	1268,7	1299,5	1320,2	162,0	114,0
Sog'liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish	669,5	650,8	671,3	694,8	695,2	25,7	103,8
San'at, ko'ngil ochish va dam olish	67,0	70,2	71,7	71,9	66,6	-0,4	99,4
Boshqa turdagi xizmatlar ko'rsatish	1358,2	1358,2	1534,1	1560,3	2252,4	894,2	165,8

2020–2024-yillarda O'zbekistonda mehnat bozori tarkibida qishloq xo'jaligi va sanoatda bandlar soni kamaygan. Ayniqsa, tog'-kon sohasida keskin pasayish kuzatilgan. Shu bilan birga, xizmat ko'rsatish tarmoqlarida — xususan, axborot va aloqa, ta'lim, ovqatlanish va boshqa xizmatlarda sezilarli o'sish qayd etilgan. Ushbu jarayon mehnat resurslarining an'anaviy tarmoqlardan zamonaviy xizmatlar sohasiga o'tayotganini ko'rsatadi.

Amaliyot shuni ko'rsatadiki, ko'p hollarda migratsiya qisqa muddatli davrda ishchi kuchi taklifini oshirib, raqobatni kuchaytiradi va ish haqi sur'atlarini pasaytiradi. Biroq uzoq muddatda u mehnat unumdorligi hamda iqtisodiy faollikning o'sishiga xizmat qiladi. Masalan, migratsiya orqali mehnat resurslari yaxshi infratuzilmaga ega hududlarga yo'nalganida, bu yerda iqtisodiy faoliyat jadallashadi va yangi ish o'rinlari yaratiladi. Shu bilan birga, migrantlarning malaka va ko'nikmalarini mahalliy mehnat bozori talablariga uyg'unlashtirish davlat siyosatining eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

3-jadval. Ko'chib kelganlar va ko'chib ketganlar soni, kishi

	Ko'chib kelganlar soni			Ko'chib ketganlar soni		
	Jami	shundan:		Jami	shundan:	
		ichki	tashqi		ichki	tashqi
O'zbekiston Respublikasi	127 759	127 086	673	132 637	127 086	5 551
Qoraqalpog'iston Respublikasi	6 440	6 388	52	8 474	6 496	1 978
viloyatlar						
Andijon	4 074	4 074	0	4 999	4 968	31
Buxoro	4 910	4 904	6	7 170	7 101	69
Jizzax	4 369	4 358	11	5 189	5 118	71
Qashqadaryo	6 028	6 026	2	9 380	9 372	8
Navoiy	7 694	7 689	5	8 357	7 484	873
Namangan	1 443	1 442	1	2 517	2 497	20
Samarqand	6 983	6 981	2	9 347	9 279	68
Surxondaryo	5 854	5 854	0	7 694	7 681	13
Sirdaryo	3 872	3 851	21	4 197	4 137	60
Toshkent	15 727	15 585	142	13 447	12 121	1326
Farg'ona	7 667	7 661	6	8 329	8 297	32
Xorazm	6 374	6 370	4	7 202	7 151	51
Toshkent sh.	46 324	45 903	421	36 335	35 384	951

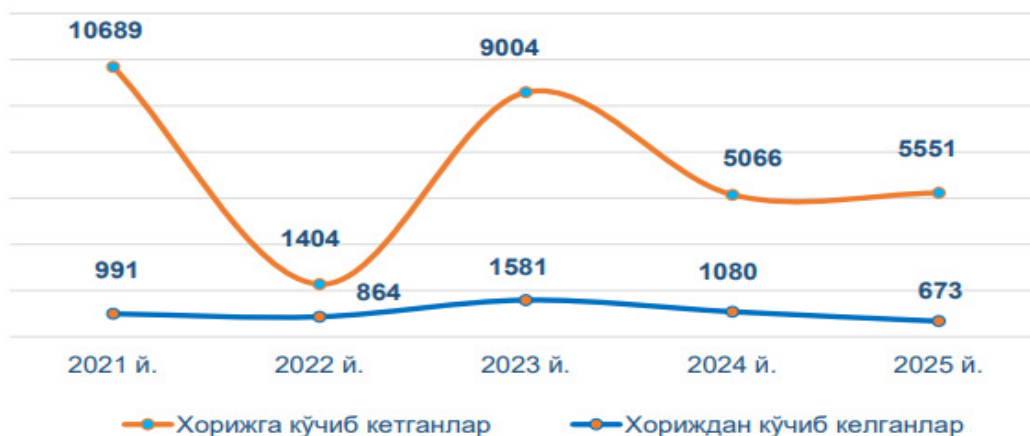
2025-yil yanvar–iyun oylarida respublika bo'yicha ko'chib kelganlarning jami soni 127 759 kishini tashkil etdi. Shundan respublikaning boshqa hududlaridan ko'chib kelganlar 127 086 kishi, xorijiy mamlakatlardan ko'chib kelganlar esa 673 kishini tashkil qildi.

Ko'chib ketganlarning jami soni 132 637 kishini tashkil etib, shundan respublikaning boshqa hududlariga ko'chib ketganlar 127 086 kishi, xorijiy mamlakatlarga ko'chib ketganlar esa 5 551 kishini tashkil etdi.

Tuzilishiga nazar tashlasak, asosiy migratsiya harakatlari ichki ko'chishlar hissasiga to'g'ri keladi: ko'chib kelganlarning qariyb 99,5 foizi va ko'chib ketganlarning 95,8 foizi ichki migratsiya hissasiga to'g'ri kelgan. Bu esa aholining mamlakat ichida mehnat va yashash sharoitlari qulayroq hududlarga yo'nalishini anglatadi.

Hududlar kesimida ko'rib chiqilganda, Toshkent shahri 46,3 ming kishi bilan ko'chib kelganlar bo'yicha mutlaq yetakchi hisoblanadi. Shu bilan birga, 36,3 ming kishi ko'chib ketgan. Shuningdek, Toshkent viloyati ham 15,7 ming kishi ko'chib kelishi bilan yuqori ko'rsatkichga ega. Ushbu hududlarning aholiga iqtisodiy imkoniyatlar, ish o'rinlari va turmush darajasi jihatidan jozibadorligi bilan izohlanadi.

Eng katta manfiy saldo Qashqadaryo, Samarqand, Buxoro va Surxondaryo viloyatlarida kuzatilgan bo'lib, bu hududlarda ko'chib ketganlar soni ko'chib kelganlardan bir necha ming kishiga ko'pdir.

1-rasm. Xorijdan ko'chib kelganlar va xorijga ko'chib ketganlar soni (kishi)

2021-yilda xorijga ko'chib ketganlar soni 10,7 ming kishiga yetib, bu davrda eng yuqori ko'rsatkich qayd etildi. Keyinchalik 2022-yilda ularning soni keskin kamayib, 1,4 ming kishiga tushdi. Biroq 2023-yilda yana ortib, 9,0 ming kishiga etdi, 2024-yilda esa qayta pasayib, 5,1 ming kishiga tushdi. 2025-yilda xorijga ko'chib ketganlar soni 5,6 ming kishi bo'lib, migratsiya jarayonining nisbatan barqarorlashganini ko'rsatmoqda.

Xorijdan ko'chib kelganlar soni esa ancha past darajada saqlanib qoldi. 2021-yilda 991 kishini tashkil etgan bu ko'rsatkich keyingi yillarda 864–1581 kishi oralig'ida bo'ldi. 2025-yilga kelib xorijdan qaytganlar soni 673 kishiga kamaydi.

Umuman olganda, tahlil natijalari xorijga chiqib ketish ko'rsatkichlari xorijdan qaytishga nisbatan bir necha barobar yuqori ekanini ko'rsatmoqda. Bu esa O'zbekiston aholisining muayyan qismi iqtisodiy imkoniyatlar yoki mehnat bozori sababli xorijga chiqishga moyil ekanini, xorijdan qaytuvchilar soni esa cheklanganligicha qolayotganini anglatadi.

XULOSA VA NATIJALAR

Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda ichki va tashqi migratsiya jarayonlari mehnat bozoriga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda.

Ichki migratsiya asosan Toshkent shahri va Toshkent viloyatiga yo'nalgan bo'lib, bu hududlarda mehnat resurslari sonining tez o'sishi kuzatilmoqda. Ayrim viloyatlarda esa aholining ko'chib ketishi ko'proq bo'lib, ishchi kuchi tanqisligi yuzaga kelishi mumkin.

Tashqi migratsiyada xorijga chiqib ketayotganlar soni xorijdan qaytuvchilarga nisbatan bir necha barobar yuqori bo'lib, bu mehnat bozori muvozanatiga salbiy ta'sir qilmoqda. Masalan, 2021–2025-yillarda xorijga ketganlar soni o'rtacha 5–10 barobar ko'p bo'lgan. Bu holat milliy mehnat resurslari oqimining tashqi bozorga yo'nalishini aks ettiradi.

Asosiy tavsiyalar:

Ichki migratsiya jarayonlarini hududiy rivojlanish strategiyalari bilan uyg'unlashtirish, kamroq aholi ko'chib kelayotgan hududlarda ish o'rinlari va infratuzilmani rivojlantirish.

Tashqi migratsiyaga chiqayotganlar uchun mahalliy mehnat bozorida munosib maoshli ish o'rinlari yaratish hamda xorijda ishlayotgan fuqarolarni qayta integratsiya qilish dasturlarini kengaytirish.

Migratsiya jarayonlarini elektron ma'lumotlar bazasi orqali doimiy monitoring qilish va statistik tahlil natijalari asosida maqsadli davlat dasturlarini ishlab chiqish.

Tashqi migratsiyaning salmog'ini kamaytirish maqsadida mahalliy iqtisodiyot tarmoqlariga investitsiyalarni jalb qilish va yoshlar uchun yangi imkoniyatlar yaratish.

Qisqacha aytganda, migratsiya jarayonlari mehnat bozorida dinamikaga kuchli ta'sir ko'rsatmoqda va bu jarayonni to'g'ri boshqarish mamlakatning barqaror iqtisodiy rivojlanishi uchun muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “2022–2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистон тараққиёт стратегияси тўғрисида”ги ПФ–60-сонли Фармони. – Тошкент, 2022 й.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Аҳоли бандлигини таъминлаш ва меҳнат бозорини ривожлантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ–4742-сонли Қарори. – Тошкент, 2020 й.
3. Ўзбекистон Республикаси Миллий статистика қўмитаси. “Ўзбекистон Республикасида аҳоли миграцияси ва меҳнат ресурслари” тўплами. – Тошкент: Миллий статистика қўмитаси нашри, турли йиллар.

4. Ўзбекистон Республикаси Камбағалликни қисқартириш ва бандлик муносабатлари вазирлиги “Ўзбекистонда меҳнат бозори шарҳлари”. – Тошкент, 2019–2024 йй.
5. Abdurakhmanova, G., Rakhimova, N. “Labor migration and its socio-economic consequences in Uzbekistan.” *Journal of Economics and Business Research*, 2021.
6. International Labour Organization (ILO). “World Employment and Social Outlook: Trends 2023.” Geneva: ILO, 2023.
7. United Nations, Department of Economic and Social Affairs (UNDESA). “International Migration Report 2022.” New York: United Nations, 2022.
8. Castles, S., de Haas, H., & Miller, M. J. *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. London: Palgrave Macmillan, 2020.
9. Назаров, Ш.Р. “Ўзбекистонда ички миграция жараёнлари ва меҳнат бозори: статистик таҳлил”. – Тошкент давлат иқтисодиёт университети илмий журналлари, 2022 й.

**TOSHKENT DAVLAT
IQTISODIYOT UNIVERSITETI**

IV GLOBAL VA MILLIY IQTISODIYOT TRENDLARI: “O‘ZBEKISTON – 2030” STRATEGIYASI FORUMI

YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT

Ilmiy elektron jurnal

(MAXSUS SON)

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

TASHKENT STATE
UNIVERSITY OF ECONOMICS

23-24

OCTOBER
2030

23-24
OCTOBER
2025

1st CONFERENCE:
DIRECTIONS FOR ENSURING
SUSTAINABLE ECONOMIC
GROWTH IN THE CONTEXT OF
TRANSITION TO A GREEN ECONOMY

3RD CONFERENCE:
MACHINE LEARNING AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE:
A NEW APPROACH TO ECONOMETRIC ANALYSIS

CONFERENCE "GLOBAL
AND NATIONAL ECONOMIC
TRENDS"

UZBEKISTAN
STRATEGY
23-24 OCTOBER

- ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND DIGITAL TECHNOLOGIES
- ECONOMETRICS AND BUSINESS ANALYTICS
- DATA SCIENCE (DATABASES)
- DIGITAL GOVERNMENT
- DIGITAL TRANSFORMATION
- ECONOMIC STATISTICS
- QUANTITATIVE MEASUREMENT OF THE ECONOMY

2nd CONFERENCE:
BANKING AND
FINANCIAL SYSTEM AND
DIRECTIONS FOR DEVELOPING
THE PRIVATE SECTOR

23-24 2025
OCTOBER

- Makroiqtisodiy barqarorlik
- Yashil iqtisodiyotda mehnat bozori
- Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar
- Yashil investitsiya va kreditlash
- Yashil texnologiyalar
- Eko turizm
- Yashil innovatsiyalar

СТРАТЕГИЯ
«УЗБЕКИСТАН – 2030»

23-24 2025
OCTOBER

- Makroiqtisodiy barqarorlik
- Yashil iqtisodiyotda mehnat bozori
- Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar
- Yashil investitsiya va kreditlash
- Yashil texnologiyalar
- Eko turizm
- Yashil innovatsiyalar

strategy2025.tsue.uz

YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH
SHAROITIDA BARQAROR IQTISODIY
O'SISHNI TA'MINLASH YO'NALISHLARI

2030

<https://strategy2025.tsue.uz/>

TASHKENT STATE UNIVERSITY OF ECONOMICS ФОРУМ UZBEKISTAN STRATEGY

ISSN: 2992-8982

Elektron pochta: sq1141983@gmail.com

Telefon: +998 93 124 57 11

Sayt: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Telegram: https://t.me/taraqqiyot_va_talim_uz

ISBN 978-9910-8110-8-1

9 789910 811081

CONFERENCE "GLOBAL
AND NATIONAL ECONOMIC
TRENDS"

1st CONFERENCE:
DIRECTIONS FOR ENSURING
SUSTAINABLE ECONOMIC
GROWTH IN THE CONTEXT OF
TRANSITION TO A GREEN ECONOMY

2030
UZBEKISTAN
STRATEGY

BANK-MOLIYA TIZIMI
VA XUSUSIY SEKTORNI
RIVOJLANTIRISH
YO'NALISHLARI